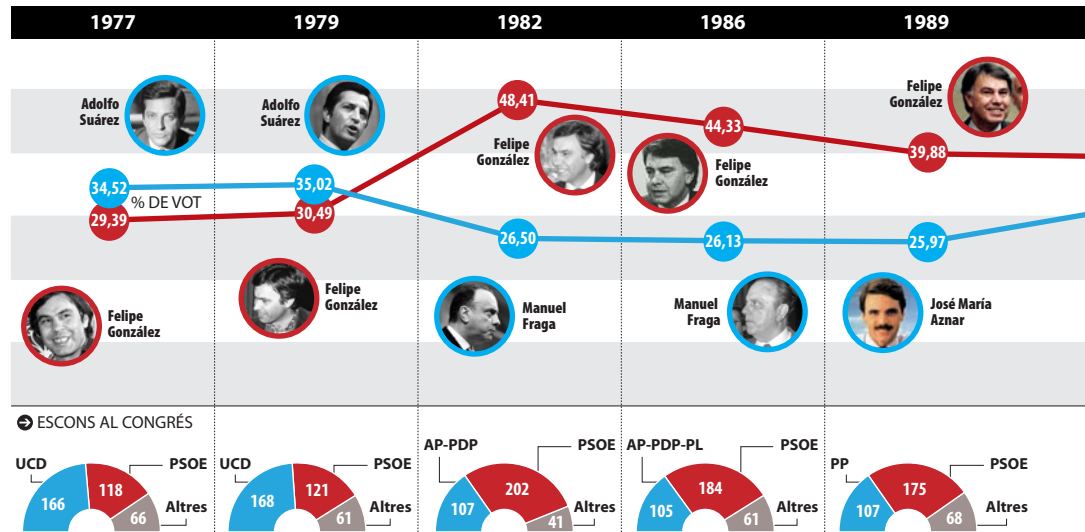

La fi del règim bipartidista

Les eleccions del 20 de desembre del 2015 posaran el punt i final a vora quatre dècades d'un sistema polític caracteritzat pel bipartidisme. El gràfic mostra els resultats dels dos principals partits en els 11 comicis espanyols celebrats d'ençà de la represa democràtica. Segons les enquestes, en aquesta ocasió les dues formacions majoritàries poden quedar per sota dels 200 diputats i del 50% dels vots, un escenari impensable fins fa no gaire.

Font: Argos (Arxiu Històric Electoral de la Generalitat Valenciana) i EL TEMPS

→ “no ens representen” ha quallat entre àmplies capes de la població, especialment entre les nascudes a partir de la dècada dels 80.

La incapacitat de regenerar-se dels dos partits fins ara hegemònics ha menat a una situació impensable fa no gaire, en què la població més adulta manté una confiança cega, però en què els més joves, majoritàriament, no en volen saber res. Les dues Espanyes ara no ho són de caire ideològic, sinó generacional. Fins i tot a nivell comunicatiu, la manera de relacionar-se –i d’informar-se– dels “nadius digitals” no té res a veure amb la dels seus pares i avis. Les conseqüències que tot plegat tindrà a les urnes el dia 20 són tan imprevisibles com apassionants.

El 2011, a les darreres eleccions espanyoles, celebrades tot just sis mesos després de l’esclat del 15M i en plena crisi econòmica, el PP i el PSOE encara van ser capaços de concentrar el 81,5% dels vots. Més de quatre de cada cinc paperetes, una dada considerable que tenia a veure, entre més factors, amb l’increment de l’abstencionisme, que va afectar de manera especial el PSOE: el 2011 van votar 1,4 milions de persones menys que el 2008, i els socialistes, que havien superat llavors els 11 milions de vots, van quedar-se en només 7. Els efectes dels anys de govern de José Luis Rodríguez Zapatero n’eren la causa.

El 2015, el PP espera un correctiu similar, amb el consol que, en aquest cas, no serà com abans. Els vasos comunicants transmeten menys fluids i el

beneficiari ja no serà sobretot el PSOE, sinó unes altres formacions. El sistema de partits, tal com el coneixíem, s’ha dessagnat.

Una crisi triple

La pèrdua de la majoria absoluta per part del PP –que mai no havia governat amb tants diputats al darrere: 186– és el producte d’una crisi triple. D’una banda, l’estrictament econòmic, perquè el ciutadà mitjà encara no ha percebut els efectes de la millora que preconitza el Govern, fefaent als indicadors macroeconòmics però que amb prou feines es percep en l’economia real, la del dia a dia. En segon lloc, durant la legislatura passada hi ha hagut una crisi de la monarquia, afectada per un episodi de corrupció que ha esquitxat de ple la infanta Cristina –el *cas Nóos*– i el desgast progressiu del rei Joan Carles, que va abdicar l’1 de juny del 2014 en favor del seu fill, Felip VI.

No feia ni una setmana de les eleccions europees, la primera cura d’humilitat que van patir conjuntament les dues forces majoritàries. La irrupció de Podem, una plataforma ciutadana que es proposava de capgirar el sistema i que va obtenir 1,2 milions de vots amb una estructura primària, va encendre totes les alarmes. El cap de l’oposició, Alfredo Pérez Rubalcaba, va dimitir la mateixa nit dels comicis.

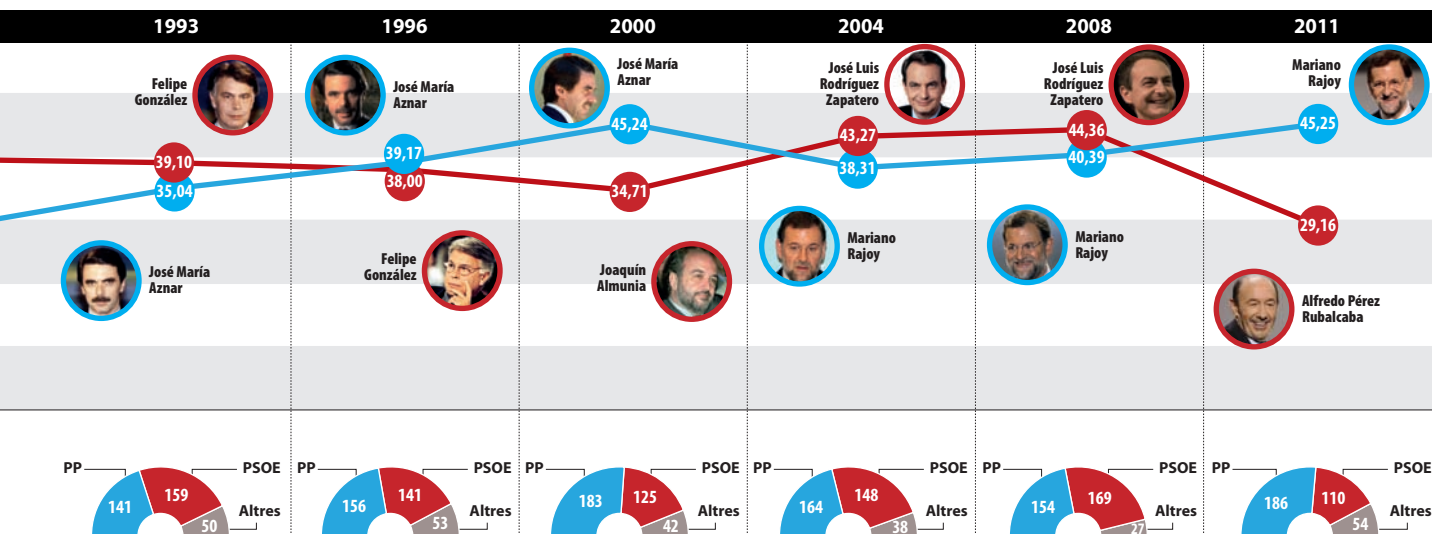
Tot plegat evidenciava la tercera crisi que arrossegava l’Estat espanyol: la política. Uns partits devaluats, amb nombrosos casos de corrupció al darrere,

entestats a aplicar les mateixes receptes de sempre.

En aquest context de desencís generalitzat, la figura del professor madrileny de ciències polítiques Pablo Iglesias –que esdevindria secretari general de Podem– va emergir amb força. El seu discurs contra la *casta* va ser percebut per molts com la resposta necessària. En només mig any, a la segona meitat del 2014, Iglesias va passar de ser pràcticament un desconegut a liderar les enquestes en intenció directa de vot.

La volatilitat era i és molt elevada. Tanta, que a començaments del 2015, diversos estudis demoscòpics van situar Podem i el PSOE com les dues opcions preferides de l’electorat, les que quedarien per davant en cas de celebrar-se eleccions. A les acaballes del 2015, d’aquell escenari escorat a l’esquerra, s’ha passat a un altre en què la majoria de sondejos coincideixen a assenyalar que els dos partits amb més suport el 20D seran el PP i Ciutadans, ubicats a l’espectre del centre-dreta.

Ciutadans, sí. Un partit reclòs a Catalunya fins el 2014, que als comicis del 2006 i el 2010 va entrar de manera molt ajustada –i tan sols per la demarcació de Barcelona– al Parlament. Una formació encapçalada, això sí, per un jove ben plantat i amb dots oratoris, Albert Rivera, que a més encarna la defensa de la unitat territorial allà on està més qüestionada. Ciutadans era el “Podemos de derechas” que demanava l’empresariat per fer de contrapès a l’auge de Pablo Iglesias.

De seguida que Podem va despuntar a les enquestes, Ciutadans va començar a aparèixer-hi, i no de manera testimonial, sinó amb un nivell d'intenció de vot que rondava el 15%. La ubiqüitat de Rivera –present tothora a les televisions espanyoles– i els magnífics resultats de Ciutadans als comicis plebiscitaris de Catalunya del 27 de setembre –on van passar de 9 escons a 25, erigint-se com a primera força de l'oposició, clarament per davant del PSC i el PP– va ser l'esperó definitiu de Ciutadans, que a les eleccions autonòmiques del 24 de maig, igual com Podem, havia aconseguit penetrar a la majoria de parlaments autonòmics.

A les 15 autonomies que han celebrat eleccions el 2015 –totes, excepte el País Basc i Galícia– els socialistes i els populars han sumat el 50,6% dels vots, i Podem i Ciutadans, el 25,5%. L'espectacular resultat de Ciutadans als comicis catalans i les aliances preelectorals que ha lligat Podem a Galícia, Catalunya i el País Valencià fan pensar que el 20D aquesta distància es reduirà bastant.

El debat català

La crisi política de l'Estat n'inclou una de caràcter territorial, popularment coneguda, de Madrid estant, com a "desafío soberanista". En aquest sentit, les mesures que aplicarien al Govern espanyol els quatre partits que el 20 de desembre quedaran destacats a la classificació difereixen sensiblement.

El PP i Ciutadans apel·len a la unitat de la nació que recull la Constitució del

1978, una carta magna que el PSOE vol reformar a fons per dotar-la d'un esperit federalitzant, cosa que no agrada gens ni mica a les altres dues formacions.

Només Podem, *in extremis*, ha inclòs en el seu programa la celebració d'un referèndum en què els catalans puguin expressar la seua voluntat de continuar formant part o no de l'Estat espanyol. Una demanda, la de la consulta vinculant, molt majoritària al si de la societat catalana i que Podem ha acatat d'esquitlletes per tal de poder formalitzar la seua coalició amb Barcelona Sí Que Es Pot, ICV i EUiA. De fet, a l'esborrany del seu programa, no hi era.

Del resultat a les quatre circumscripcions catalanes, per tant, se'n farà una lectura independent. Amb la investidura d'Artur Mas encallada de fa més de dos mesos, el 20 de desembre mesurarà de nou la força de cada formació. En aquest cas, la CUP, que es nega a facilitar la continuïtat de Mas com a president, no s'hi presenta, i ERC i Democràcia i Llibertat –fins ara CDC–, ho fan per separat. Un mal resultat de tots dos podria qüestionar el procés soberanista o, per contra, accelerar-lo sobre la base del resultat del 27S, clarament favorable a la independència gràcies a la majoria de 72 diputats.

Les grans preocupacions

Curiosament, la possible independència de Catalunya no figura com una de les preocupacions capitals dels ciutadans espanyols. L'anàlisi dels baròmetres del CIS publicats dos mesos abans de les

darreres tres convocatòries electorals –l'octubre del 2015, el setembre del 2011 i el gener del 2008– evidencia que hi ha hagut un canvi substancial de les preocupacions ciutadanes, però que el sobiranisme català continua sense ser una de les més referides.

En primer terme, preocupa la desocupació, que ha passat de ser considerat com un dels tres principals problemes pel 43% de la població –el 2008– a ser-ho pel 80% i el 79% –als baròmetres del 2011 i del 2015–, una evidència que la millora de les dades macroeconòmiques encara no ha repercutit en els ciutadans.

La corrupció, que el 2008 i el 2011 tan sols era considerat com un dels tres grans problemes per al 0,7% i el 4,4% dels ciutadans, el 2015 ha passat a ser la segona preocupació global: el 39% en fa esment. Els polítics i els problemes d'índole econòmica copen els altres llocs destacats, amb percentatges del 21% i el 24%, respectivament.

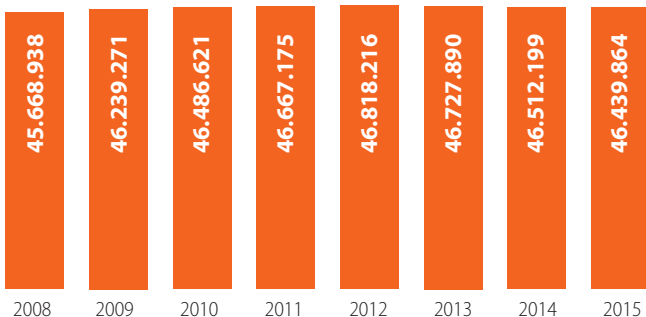
En canvi, uns altres fenòmens que fa vora vuit anys eren recurrents, gairebé han desaparegut. És el cas d'ETA –que el 2008 preocupava molt el 35% de la gent i ara només al 0,1%–, de l'accés a la vivenda →

EL 2008, LA CORRUPCIÓ ERA UN DELS TRES GRANS PROBLEMES PER AL 0,7% DE LA GENT. ARA, PER AL 39%

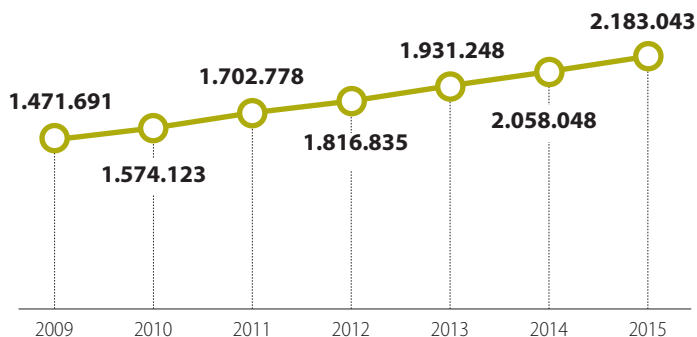
Una recuperació que no es percep encara

POBLACIÓ

Residents a l'Estat espanyol

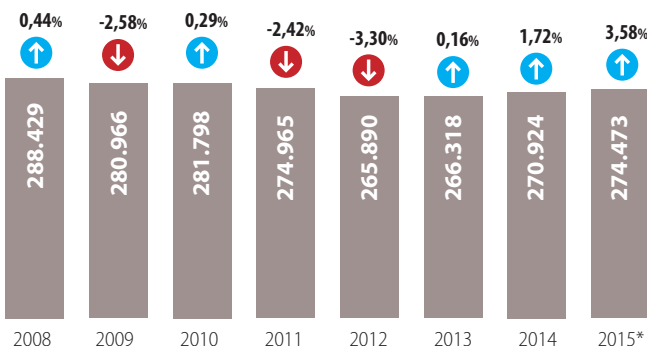

Espanyols residents a l'estranger

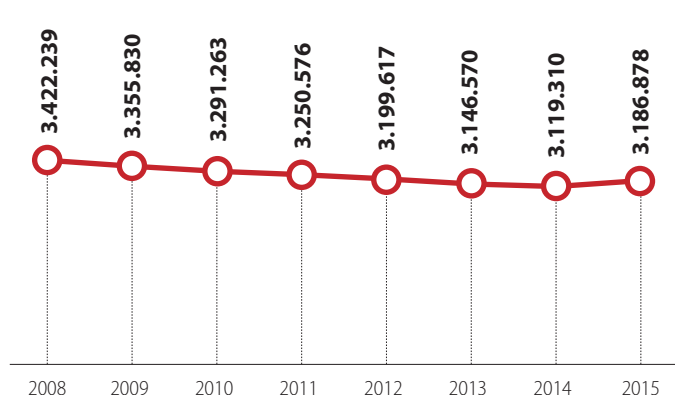

PIB

Milions d'euros i variació anual

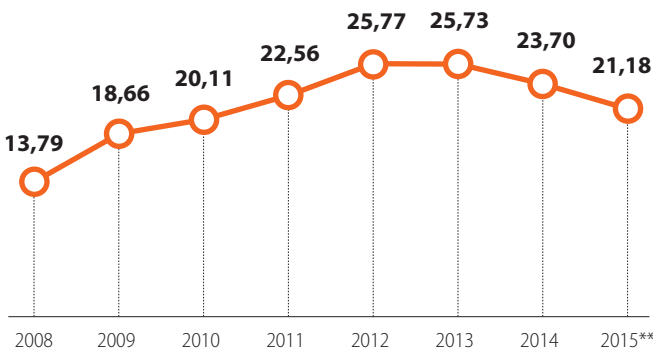

EMPRESSES

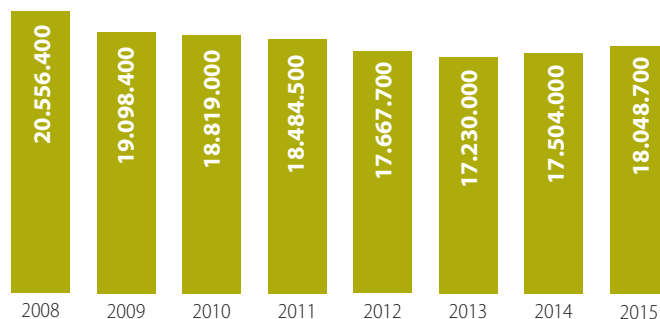

OCUPACIÓ

Taxa d'atur, segons l'Enquesta de Població Activa (EPA)

Ocupats al tancament del tercer trimestre de cada any

→ da –en aquest cas, la baixada ha sigut del 29% a l'1,4%–, la immigració –del 23% del 2008 al 6% actual– o la inseguretad ciutadana, que era referit com un dels tres principals problemes pel 16% de la població i ara únicament pel 3%.

Efectivament, l'Estat espanyol del 2015 s'assembla ben poc al del 2008. De ser receptors d'immigració a veure com emigren els joves –més de 700.000 residents espanyols més a l'estranger, del 2008 ençà– i de superar les 550.000 ope-

racions de compra-venda de vivendes el 2008 a quedar lleugerament per damunt de les 310.000 els anys 2012, 2013 i 2014.

La desocupació, amb una taxa del 21,1% segons l'Enquesta de Població Activa (EPA), és inferior al 25,7% que es

